

Skolledarskap i Sverige: en forskningsöversikt 2014–2018

Lars Norqvist och Pär Poromaa Isling

Umeå universitet, Sverige

Contact corresponding author: lars.norqvist@umu.se

ABSTRACT

The purpose of this research overview is to understand the main contemporary research objects that characterizes the research field of school leadership in Sweden. Published literature within the field between 2014 and 2018 together with a mapping of research interests from 99 university teachers in the state funded education programme for principals, form the understandings of the field. The results indicate that the field is constituted by the interests of foremost understanding governance, policy, inspection and school leaders work and pedagogical leadership. A need of systems thinking, investigations of skills and competences, and lack of critical research are examples that calls for new directions in future studies within the field.

Keywords: *school leadership, Sweden, school leaders, principal, education*

Introduktion

Som rektorsutbildare vid nationella rektorsprogrammet pratar vi dagligen med skolledare om utmaningar och möjligheter som de hanterar i sina verksamheter. De fenomen eller spörsmål som de stöter på i sin vardag är ofta kopplade till deras upplevda förutsättningar att möjliggöra en likvärdig skola, såsom den formuleras i lagstiftning (skollag 2010:800, 8§), som tar till vara alla elevers potential oberoende av kön, etnicitet, socioekonomisk bakgrund och/eller geografisk hemvist. Idén till denna forskningsöversikt rörande skolledarskap i Sverige växte fram ur sådana samtal med skolledare. Med insikter från tidigare forskningsöversikter finns kunskap om vad föregående skolledarskapsforskning har intresserat sig för (Ärlestig & Johansson, 2011B; Ärlestig, Johansson & Nihlfors, 2015B). Ett mål för denna översikt är att beskriva

Manuscript received: 25.02.2019. Manuscript accepted: 13.05.2019.

©2020 L. Norqvist and P. Poromaa Isling. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons CC-BY 4.0 License. ISSN 1891-5949, <https://noredstudies.org>

Citation: Norqvist, L. & Poromaa Isling, P. (2020). Skolledarskap i Sverige: en forskningsöversikt 2014–2018. *Nordic Studies in Education*, 40(2), 167–187. <https://doi.org/10.23865/nse.v40.2230>

forskning inom skolledarskapsfältet i Sverige mellan åren 2014–2018. Skolverket (2019) lyfter fram hur internationella forskningstrender om skolans ledning och styrning har fått stort genomslag i nationell kontext de senaste åren. Studier med fokus på lärandeorienterat skolledarskap (Hattie, 2009; Timperley, Wilson, Barrar & Fung, 2008; Robinson, 2011; Hallinger & Wang, 2015) samt skolframgång/förbättring och effektiva skolor (Leithwood & Riehl, 2003; Fullan, 2007) anses ha betydande påverkan för synsätt på rektorskapets mål och utförande i Sverige. Även policyer från OECD (2018) lyfter fram ledarskapets betydelse för skolförbättring. Sådantillvida söker översattliga organisationer påverka vad nationella utbildningssystem bör fokusera på. Med denna kontextuella bakgrund i åtanke är ett ytterligare mål för denna översikt, då den undersöker skolledarskapsforskning över ett 4-årsintervall, att jämföra nationella och internationella forskningstendenser. En sådan jämförande ansats kan förhoppningsvis ge en hänvisning om vilken typ av skolledarskapsforskning som saknas i nuläget.

Översikten bygger på sökningar i databaser på publicerad forskning inom forskningsfältet skolledarskap. Sökningarna har fokuserat på yrkesgrupperna skolledare, rektorer, biträdande rektorer och förskolechefer verksamma i läroplansstyrd verksamhet inom det formella utbildningssystemet. Den bygger även på en kartläggning av 99 rektorsutbildares forskningsintressen gällande forskning om skolledarskap. Rektorsutbildarna består av utbildare och forskare, samtliga verksamma vid lärosäten kopplade till Skolverkets rektorsprogram. Vi har även genomfört sökningar i internationella peer review-tidskrifter, inriktade på skolledarskap. Dessa artiklar används i översikten för att spegla skolledarskapsfältet i Sverige mot en internationell kontext. Finns här en överensstämmelse i forskningsintressen eller skiljer de sig åt? Denna forskningsöversikt är en metastudie, således strävar översikten inte efter att presentera fördjupande analyser om t.ex. enskilda texter, kontexter eller ämnesområden. Istället används publikationer och rektorsutbildares forskningsintressen för att synliggöra vad som kännetecknar skolledarskap som forskningsfält.

För att precisera är översiktens syfte att förstå vilka huvudsakliga kontemporära forskningsobjekt som kännetecknar forskningsfältet om skolledarskap i Sverige. Våra undersökningsfrågor är följande:

1. Vad undersöks inom forskningsfältet skolledarskap i Sverige mellan 2014 och 2018?
2. Vilka forskningsområden intresserar och undersöker rektorsutbildare i Sverige?
3. Vilka tendenser i forskningsintressen och publiceringar kännetecknar forskningsfältet skolledarskap?

Urval och metod

I detta avsnitt beskrivs vårt tillvägagångssätt för att skapa en överblick över forskning kring skolledarskap i Sverige. Tre olika datainsamlingar har operationaliserats under forskningsprocessen och utvecklats i en explorativ anda. Datainsamlingen har liknat en snöbollseffekt där behov av att komplettera informationsinhämtning ökat omfång

och omfattning av både mängden information och metodens omfattning. De olika tillvägagångssätten kommer att beskrivas i detalj i detta avsnitt.

Sökningar i databaser

Den första datainsamlingen består av sökningar i forskningsdatabaser. Resultaten från dessa sökningar presenteras i resultatdelen under rubriken *Nationell forskning*. Insamlingen av data genomfördes enligt samma urvalsprinciper som beskrivs i Ärlestig m.fl. (2015B) samt Ärlestig och Johansson (2011B). Således användes samma sökord som i dessa texter. Följande begrepp härledde våra sökningar:

- Sweden; principal
- Sweden; school leader
- Sweden; educational administration
- Sweden; school administration
- Sweden; rektorer
- Sweden; skolledare
- Sweden; skollledning
- Sverige; rektorer
- Sverige; skolledare
- Sverige; skollledning

Sökningarna fokuserades till databaserna Libris, ERIC, Academic Search Elite och SOC Index.

Genomgång av rektorsutbildares forskningsintressen

Det andra empiriska underlaget med rubriken *Rektorsutbildares forskningsintressen* är en genomgång av vad utbildare lyfter som betydelsefullt inom egen forskarpraktik. Denna kartläggning genomfördes i slutet av 2017. Den bygger på en inventering som genomfördes på initiativ av utbildningscheferna för samtliga lärosäten som haft uppdraget att genomföra rektorsprogrammet från 2009 och framåt. I inventeringen ingår totalt 99 rektorsutbildare som med ett eller flera nyckelord beskrivit sin egen forskningsinriktning. Faktiska personer bakom begreppet rektorsutbildare, som vi valt som samlingsnamn, är 59 universitetslektorer, 17 professorer (varav en emeritus), 13 doktorander, sju docenter, en licentiand och en universitetsadjunkt. Exempel på intresseområden är ledarskap, organisation, styrning och ledning. De lärosäten som bedriver rektorsutbildning i nuläget (inklusive antal rektorsutbildare som finns med i inventeringen inom parentes) är: Göteborgs universitet (15), Karlstads universitet (18), Linnéuniversitetet (20), Mittuniversitetet (9), Stockholms universitet (16), Umeå universitet (12) och Uppsala universitet (9). Rektorsutbildare vid ett av universiteten fick en kompletterande förfrågan eftersom alla rektorsutbildare vid detta universitet i ett första skede fått samma nyckelord angivna. Resultatet av detta var att ett antal rektorsutbildare kunde bidra med en förtydligad bild av enskilda inriktningar. Nyckelorden valdes av informanterna själva eller av samordnare för rektorsutbildarna och

kopplas till befintliga eller nya teman (jfr Ärlestig m.fl., 2015B) som senare presenteras i resultatdelen. Denna datakälla användes för att komplettera den genomförda litteraturoversikten.

Sökningar i internationella tidskrifter

Det tredje tillvägagångssättet för datainsamling, under rubriken *Internationell utblick*, är en sökning av publicerad internationell forskning om skolledarskap mellan åren 2014–2018. Dessa artiklar används i översikten för att spegla skolledarskapsfältet i Sverige mot en internationell kontext. För att möjliggöra en komparativ utblick mellan skolledarskapsforskning i Sverige genomfördes sökningar, med samma sökord som beskrivits ovan, i tongivande europeiska och nordamerikanska vetenskapliga peer review- tidskrifter. Valda tidskrifter publicerar artiklar inom fältet skolledarskap, samtliga på nivå 2 enligt Norsk center for forskningsdatas (NFD) register över publiceringskanaler, även kallad norska listan (<https://dbh.nsd.uib.no/publiseringskanaler/Forside>). Vi valde inledningsvis att göra sökningar i *Educational Administration Quarterly* och *International Journal of Leadership in Education*. I ett nästa skede valdes sökningar i *Scandinavian Journal of Educational Research*. Denna valde vi för att det är knuten till skandinavisk forskning och att den dessutom är rankad på nivå 2 på norska listan.

I Taylor & Francis databas koncentrerades publikationer i tidskrifter som är rankade på både nivå 1 och nivå 2 i norska listan med tidskrifter som t.ex. *School Effectiveness and School Improvement*, *School Leadership & Management* och *Education Inquiry*. Taylor & Francis valdes för det omfattande antal journaler som finns inom utbildningsområdet (267) och mer specifikt skolledarskap, management och administration inom utbildningsområdet (13). Med tanke på att de internationella tidskrifterna i denna översikt endast används för att spegla forskningsintressen i Sverige kan mängden av sökningar som operationaliseras ge en begränsad, men tillförlitlig insyn i aktuella trender som kännetecknar internationell forskning inom skolledarskap publicerad av ovannämnda publiceringskanaler. Sådillvida ger vårt sökningsarbete ingen fullständig bild av det sammantagna internationella forskningsfältet men informerar om tidskrifternas innehåll och forskningsintressen.

Metodreflektioner

Några validitets- och reliabilitetsfrågor som är värda att diskutera är i första hand i relation till sökningarna. Det är utmanande att täcka ett forskningsfält utifrån ett antal sökord och det kan finnas begrepp och sökord inom ämnesområdet skolledarskap som på engelska och svenska har liknande betydelse men trots det ha delvis olika innebörd. Denna problematik har vi valt att hantera genom att vi har valt specifika sökord, baserade på tidigare översikter. Det innebar att viss typ av forskning utelämnas men beror även på att sökmotorerna i databaserna har en utformning som gör att vi missar relevant forskning. Vi är även medvetna om att vi har använt ett begränsat antal sökmotorer men även det motiveras med att tidigare publicerad forskning

har ett liknande förhållningssätt (Ärlestig & Johansson, 2011B; Ärlestig m.fl., 2015B). Då vi genomfört sökningar saknades relevant forskning om skolledarskap från Sverige, exempelvis Forssten Seisers avhandling om pedagogiskt ledarskap (2017). Vårt sätt att stärka översiktens pålitlighet var genom att utvidga den empiriska basen till att omfatta tre datainsamlingar vilket möjliggjorde triangulering (Cohen, Manion & Morrison, 2011). I denna undersökning innebär triangulering att tre metoder, sökningar i databaser, sökningar i internationella tidskrifter samt rektorsutbildares forskningsintressen, används för att undersöka skolledarskapsforskning i Sverige. I denna process har de olika datakontexterna fått interagera och jämföras med varandra för att åskådliggöra överensstämmelser eller skillnader i materialen (Watt Bolsen, 2007).

Vad gäller reliabiliteten på de nyckelord som kopplats till varje rektorsutbildare så har vi förstått att vissa nyckelord valts av t.ex. ledare för forskningsgrupp och inte av den enskilde utbildaren. Det är förklaringen till varför vi valt att kontakta vissa enskilda rektorsutbildare via mail för att de skulle få möjlighet att ge en mer utvecklad bild av vilka forskningsintressen de riktar in sig på. I de flesta fall finns dock en tydlig koppling mellan rektorsutbildare och kommunicerade forskningsintressen. Detta har vi t.ex. kunnat dubbelkolla via rektorsutbildares hemsidor på de olika universiteterna. Vi har huvudsakligen använt oss av artiklar som publicerats i tidskrifter och därigenom genomgått peer review-processer. Vi har även till viss del använt oss av ett fåtal böcker, avhandlingar och några antologier som framkom i sökningar, framförallt i Libris, samtliga av dessa har genomgått peer review-processer. Beslutad avgränsning för datainsamling har medfört att eventuella konferensbidrag sorterats bort. I sökningar i olika databaser har det framkommit många dubletter vilket vi sorterat bort så att det endast ska finnas ett exemplar av varje publicering. Totalt har datainsamlingen renderat i 41 publiceringar kopplade till nationell forskning och 97 publiceringar kopplade till den internationella utblicken. Observera att vi inte tagit hänsyn till publiceringars genomslagskraft som att t.ex. tillskriva större vikt till publiceringar med större antal citeringar.

Sortering av data

Utgångspunkt var att de publiceringar vi hittat via sökningar och nyckelord för forskningsinriktningar skulle sorteras under teman som använts i tidigare forskningsöversikter över nationell och internationell skolledarskapsforskning (Ärlestig m.fl., 2015B; Ärlestig & Johansson, 2011B). Syftet med detta var att synliggöra likheter, förändringar och tendenser över tid, från 2000 fram till slutet av 2018. Efter en första analys valde vi att utgå från följande teman:

- Policy, styrning och inspektion
- Skolledares arbete och pedagogiskt ledarskap
- Genus och skolledarskap
- Framgångsrika skolor

- Kommunikation
- Värderingar, etik och likvärdighet

Under *Nya teman* hittas ämnesområden med numerär betydelse då resultaten från datainsamlingen sorterats:

- Skolförbättring/skolutveckling
- Ledarskap (ej skolspecifikt)
- Organisation
- Digitalisering

De teman som vi presenterar här har glidningar och skulle kunna uppfattas som storheter i sig, temat *Skolledares arbete och pedagogiskt ledarskap* skulle exempelvis kunna utgöra en överrubrik för samtliga teman, beroende på vilket perspektiv som antas i förståelse av begreppen som temana utgör. Ett annat argument som vägts in är att oavsett vilka teman som operationaliseras så kommer förståelsen av dessa att förändras över tid och den inbördes relationen mellan teman kommer också att förändras. Valet av teman har kritiskt granskats och diskuterats i vår sorteringsprocess; t.ex. inom vilket tema ska artiklar som belyser skolledares arbete respektive pedagogiskt ledarskap placeras? En förändring i denna översikt är till exempel att vi valt att plocka bort temat *Komparativa studier* som fanns med i Ärlestig m.fl. (2015B) eftersom det ansågs vara mer en metod än ett tema. Vår förhoppning är att synliggörandet av forskningsfältet genom denna översikt ska leda till diskussioner som fortsatt granskar och definierar begrepp kopplade till forskningsfältet. I vår text operationaliseras ovanstående teman och begrepp, vi är medvetna om att andra initiativ, andra begrepp och tematiseringar också kan användas för att synliggöra fältets kännetecken.

De nyckelord som beskriver rektorsutbildares inriktningar och intresseområden har sorterats in under teman enligt samma tillvägagångssätt som publiceringar sorterats. Detta betyder att en och samma forskare kan kopplas till flera teman beroende på vilka och hur många nyckelord som uppgetts. Som exempel kan en forskare tillhöra temat *Policy, styrning och inspektion* samtidigt som han eller hon tillhör temat *Värderingar, etik och likvärdighet* och kanske även det nya temat *Digitalisering* som tillkommit i forskningsprocessen. Om en forskare har flera nyckelord som kan passa inom samma tema så kan forskaren endast representeras en gång inom varje tema. Totalt har datainsamlingen efter tematisering och sortering renderat i att 152 nyckelord uppdelade på 84 forskare och utbildare finns representerade. Resultatdelen kommer att visa en översikt av antal forskare/utbildare som kopplats till varje tema.

Artiklar och sökord anses kvalificerade då det finns en relevant koppling till och ett fokus på skolledare, ledarskap och styrning inom läroplansstyrd verksamhet inom det formella utbildningssystemet. Det betyder att vi diskvalificerat ämnesområden som t.ex. berör klassrummets didaktik, lärarutbildningsfrågor och lärares ledarskap. Givet denna logik har 15 rektorsutbildare diskvalificerats då data sorterades. Detta ledde till en insikt att det finns ett behov att problematisera ledarskapsbegreppet inom skola och förskola. Ledarskapet kan ses som breddat och skolledarskap kan ha en vidare

mening än att det endast är t.ex. rektor som bär skolledarskapet. Detta synsätt har lett till att vi insett att det inte finns någon skarp gräns mellan vilken forskning som tillhör skolledarskap och inte men vi har gjort vårt bästa för att göra tydliga gränsdragningar i vad som ska innefattas och vad som ska uteslutas. Det faktum att vi uteslutit och innefattat liknande data då vi sorterat var för sig visar att det trots allt går att göra en liknande gränsdragning där ”gråzoner” endast gäller för ett fåtal artiklar och nyckelord vilket inte påverkar den större sammanfattande bilden nämnvärt. Exempel på artiklar som kan klä skott för denna diskussion är Liljenberg (2016) som vi valt att inkludera, samtidigt som vi uteslutit Rönnerman m.fl. (2017), trots att båda artiklarna inriktar sig på lärarnas ledarskap. Just i fallet att inkludera Liljenberg (2016) motiveras med kopplingen till begreppet distribuerat ledarskap som kan ses som en metod för genomförande av skolledarskap, som en del av rektors arbete.

Vi har varit två forskare som genomfört sökningar och sorteringar, där artiklar och sökord sorterades i ovan nämnda teman. Vi har först sorterat var för sig för att sedan jämföra våra resultat. Vi insåg att vi kategoriserade artiklar på väldigt liknande sätt, på samma sätt som vi såg att vi innefattade och uteslöt artiklar på liknande sätt. Det kan bero på att de teman vi utgått från var relevanta och väl avgränsade. Det var ur vårt perspektiv användbara teman och vår förståelse för dessa var liknande. Att vi forskare gjort liknande tolkningar kan bero på att det var tydliga tendenser i de data vi undersökte men det kan även till viss del förklaras med att vi har liknande ontologiska och epistemologiska utgångspunkter i vårt sätt att se på skolledarskap och utbildning. Vi kommer från en tradition som präglas av socio-kulturellt perspektiv som grundsyn, främst baserat på utvecklingen av konstruktionistiska (Papert & Harel, 1991) och konstruktivistiska perspektiv (Piaget & Cook, 1952; Vygotskij, 1978) där ett interdisciplinärt förhållningssätt finns närvarande i våra tolkningar. Ett ytterligare steg i processen var att resultatet från hur vi sorterat diskuterades och finjusterades tillsammans med först två andra forskare i ett seminarium, därefter vid ett större forskningsseminarium som innefattade åtta forskare och rektorsutbildare inom avdelningen. Detta tillvägagångssätt kan liknas vid analystriangulering mellan forskare (jfr Mathison, 1988; Merriam & Nilsson, 1994). Vid dessa seminarier blev det bl.a. tydligt att vi behövde formulera olika steg i metoden som hade växt fram i en explorativ process liknande en snöbollseffekt där behov av att komplettera informationsinhämtning ökat omfång och omfattning av både mängden information och omfattning av metod.

Resultat

I denna del presenteras resultatet för nationell forskning, rektorsutbildares forskningsintressen samt en sammanställning av en internationell utblick. Därefter följer en sammantagen bild av dessa tre områden. Själva tillvägagångssättet för insamling av data och erfarenheten av hur vi byggde upp metoden för att samla in data kan ses som ett resultat i sig. Vi lyfter fram detta eftersom datainsamlingsmetoden, precis som de nedan presenterade resultaten, ligger till grund för den sortering av data som vi genomfört. I resultatdelen ger vi exempel på publiceringar men vi presenterar inte alla

sökträffar vi fått. De publiceringar vi presenterar ska ses som representativa exempel för det sammanhang som de presenteras i.

Nationell forskning

I översikten av den nationella forskningen, utifrån de peer review-granskade publiceringarna, åskådliggörs en numerär övervikt särskilt inom tre teman.

Skolledares arbete och pedagogiskt ledarskap

I temat *Skolledares arbete och pedagogiskt ledarskap* hittar vi totalt 18 publiceringar. Särskilt framträdande då skolledares arbete och pedagogiska ledarskap berörs, är olika perspektiv på hur ledarskapet kan genomföras och förstås. Bland dessa finns förhållningssätt till ledarskapet som att det kan vara delat och distribuerat ledarskap (Liljenberg, 2015, 2016; Döös, Wilhelmson, Madestam & Örnberg, 2017, 2018), pedagogiskt/instruktivt (instructional) (Salo, Nylund & Stjernstrøm, 2015). Inom detta tema finns också artiklar som undersökt och fokuserat på ledarskapet i relation till ett specifikt fält som t.ex. hållbart lärande (Mogren & Gericke, 2017A, 2017B), informations- och kommunikationsteknik, IKT (Petersen, 2014), musik (Ehrlin, 2015) och entreprenöriellt förhållningssätt (Hörnqvist & Leffler, 2014). Inom detta tema ryms även publiceringar som exv. undersökt systematiskt kvalitetsarbete (Håkansson, 2016), att leda skolor med stöd i forskning (antologi, Rönström & Johansson, red., 2018) och professionell utveckling (Schildkamp, Smit & Blossing, 2017).

Policy, styrning och inspektion

I temat *policy, styrning och inspektion* återfinns totalt 11 publiceringar. Särskilt framträdande är skolinspektionens roll, utformning och påverkan på skolan, och hur skolledaren kan förhålla sig till detta. Gemensam nämnare för flera publiceringar om skolinspektionen är att rektorer varit informanter då fokus varit på effekter (Ehren m.fl., 2015; Kemethofer, Gustafsson & Altrichter, 2017; Jones m.fl., 2017), eller exv. utbildningsnämnders/utskotts och skolchefers roll och hur de förhåller sig till att agera lokal stödfunktion och samtidigt kontrollera skolan ur ett nationellt perspektiv (Johansson & Nihlfors, 2014; antologi av Moos & Paulsen, 2014; antologi av Moos, Nihlfors & Paulsen (red.), 2016). Det som också framträder i detta tema är begreppen styrning och ledning kopplat till krav och tillit (Jacobsson & Svensson, 2017; Österberg, 2018) samt undersökningar med inriktning mot styrdokument för skola och förskola såsom läroplan och kursplan (Brodin & Renblad, 2014; Murakami & Törnsén, 2015; Forsberg, Nihlfors, Pettersson & Skott, 2017).

Värderingar, etik och likvärdighet

Temat *Värderingar, etik och likvärdighet* innehåller 7 publiceringar. Framträdande i detta tema är interkulturellt och mångfaldsperspektiv relaterat till globalisering, mångkulturell samhällsutveckling och im-/migration (Lahdenperä, 2015; Norberg, 2017) och social rättvisa där begreppet (social justice) diskuterats i relation till vad

det betyder i en svensk kontext (Norberg, Arlestig & Angelle, 2014; Angelle, Årlestig & Norberg, 2015). Inom detta tema finns även artiklar som undersökt inkludering (Lindqvist & Nilholm, 2014), barns rättigheter (Urinboyev, Wickenberg & Leo, 2016) samt en publicering där ett internationellt frågeformulär för etiskt ledarskap validerats (Lapointe m.fl., 2016).

Övriga teman

Numerärt sett är övriga teman endast representerade av en eller två publiceringar, eller utan publiceringar. *Genus och skolledarskap* (Murakami & Törnsén, 2017) har en publicering, *Framgångsrika skolor* har en antologi publicerad (Höög & Johansson, 2014) medan temat *Kommunikation* inte har någon publicering. Under rubriken *Nya teman* samlas ämnesområden som inte berörts i tidigare forskningsöversikter (Årlestig & Johansson, 2011B och Årlestig m.fl., 2015B) exemplifierat genom temat *Skolförbättring/skolutveckling* där två publiceringar återfinns samt *Digitalisering* vilket har en publicering. Båda dessa teman har vi valt att lyfta fram i den nationella forskningen mestadels för belysa skillnaden i antal publiceringar inom detta tema jämfört med rektorsutbildares forskningsintressen. Med det menas att vi vill visa att det t.ex. finns sju rektorsutbildare som uppgett att de är intresserade av digitalisering men att det endast finns en publicering kopplat till detta. Samma övervikt av intresse jämfört med antalet publiceringar finns inom temat *Skolförbättring/skolutveckling* där 16 rektorsutbildare uppgett detta som ett forskningsintresse medan det endast finns två publiceringar.

Rektorsutbildares forskningsintressen

Granskningen av de forskningsintressen som 99 rektorsutbildare uppgett har sorterats och renderat i tematiska listor över totalt 153 nyckelord som beskriver forskningsintressen. En och samma rektorsutbildare kan därmed finnas representerad i flera olika teman. Totalt finns 84 unika rektorsutbildare representerade. Det betyder att 15 rektorsutbildare inte relaterats till befintliga teman. Resultatet åskådliggör en numerär övervikt särskilt inom tre teman. I temat *Policy, styrning och inspektion* återfinns totalt 38 rektorsutbildare där styrning och ledning är de mest återkommande begreppen, följt av intressen för policy och utbildningsreformer. I temat *Skolledares arbete och pedagogiskt ledarskap* hittar vi totalt 34 rektorsutbildare som främst använder begreppen pedagogiskt ledarskap och skolledarskap som särskilt framträdande forskningsintressen. Här finns även inriktningen systematiskt kvalitetsarbete som vi valt att koppla till skolledares arbete. Temat *Ledarskap (ej skolspecifikt)* växte fram som ett nytt, eget tema. Här återfinns totalt 29 forskningsintressen. Detta tema valde vi att ha separat då begreppet ledarskap i sig inte automatiskt kopplas till skolkontexten. Alla 29 rektorsutbildare använde begreppet ledarskap och i ett flertal fall användes ledarskap och pedagogiskt ledarskap som två separata forskningsintressen, vilket också argumenterade för att *Ledarskap (ej skolspecifikt)* är ett eget tema. Bland övriga teman med ett flertal rektorsutbildare finns *Skolförbättring/skolutveckling* (16), *Organisation* (13), *Värderingar, etik och likvärdighet* (11) och *Digitalisering* (7). *Kommunikation*

(3), *Framgångsrika skolor* (1) och *Genus och skolledarskap* (0) har endast ett fåtal eller inga forskningsintressen. Av de publiceringar som presenterats under rubriken *Nationell forskning* har rektorsutbildare som här kartlagts författat eller medförfattat 28 av 41 publiceringar.

Internationell utblick

Granskningen av peer review-granskade publiceringar i tidskrifterna som innefattar internationell forskning åskådliggör en numerär övervikt särskilt inom två teman.

Skolledares arbete och pedagogiskt ledarskap

I temat *Skolledares arbete och pedagogiskt ledarskap* hittar vi totalt 52 publiceringar. Särskilt framträdande då skolledares arbete och pedagogiska ledarskap berörs är ledarskapets effekter för studenters resultat och skolpersonalens praktik (Brezicha, Bergmark & Mitra, 2014; Le Fevre & Robinson, 2015; Goldring, Mavrogordato & Haynes, 2015; Day, Gu & Sammons, 2016; Savvides & Pashiardis, 2016; Kraft & Gilmour, 2016; Louis, Murphy & Smylie, 2016; Sebastian, Camburn & Spillane, 2017; Ni, Yan & Pounder, 2018). Under detta tema hittas också artiklar som undersökt distribuerat, pedagogiskt/instruktivt, transformativt ledarskap (Browning, 2014; Klar, Huggins, Hammonds & Buskey, 2016; Bøe & Hognestad, 2017; Kelley & Dikkers, 2016; Hallinger, Dongyu & Wang, 2016; Liu & Hallinger, 2018). En annan framträdande tendens är artiklar som undersöker lärandeteori och skolledarskapets lärandepraktiker som fenomen (Ylimaki, Fetman, Matyjasik, Brunderman & Uljens, 2017; Hallinger & Bridges, 2017; van Veelen, Slegers & Endedijk, 2017; Adams, Olsen & Ware, 2017). Artiklar som inte går att kategorisera inom ovannämnda huvudspår är sammankopplade med rektors arbete och utförande. Här hittar vi forskning som undersökt fenomen som *karriärval* och *arbetssituation* (Bastian & Henry, 2014; Ni, Sun & Rorrer, 2015; Sun & Ni, 2016; Spillane & Shirrell, 2017) och artiklar som fokuserar på *datainformerad ledarskap* (Park, 2018).

Värderingar, etik och likvärdighet

Merparten av artiklarna återfinns även i temat *Värderingar, etik och likvärdighet*, här rör det sig om 36 publiceringar totalt. Huvudtendenserna i materialet åskådliggör en dominans av studier som på olika sätt undersöker social ojämlikhet som fenomen. I artiklar studeras skolledares praktik på grundval av etnicitet och ras (Gándara & Aldana, 2014; Davis, Gooden & Micheaux, 2015; Green, 2015; Wilson, 2016; Murakami, Hernandez, Mendez-Morse & Byrne-Jimenez, 2016; DeMatthews, Carey, Olivarez & Moussavi Saeedi, 2017; Green, 2017; Truong & Hallinger, 2017; Zembylas & Iasonos, 2017; Johnson & Pak, 2018; Irby, 2018; Brooks & Brooks, 2018). Här finns också studier som undersöker lhbtq-frågor relaterade till ledarskap (O'Malley & Capper, 2015; Galloway & Ishimaru, 2015; Lewis & Kern, 2018) samt ledarskap i glesbygd (O'Malley, Wendt & Pate, 2018; Hardwick-Franco, 2018). Temat kännetecknas också av artiklar med ett renodlat fokus på ledarskap utifrån ett socialt

rättviseperspektiv (DeMatthews, 2018; DeMatthews, Edwards Jr & Rincones, 2016; Moral, Garcia-Garnica & Martínez-Valdivia, 2018; Wang, 2018).

Övriga teman

Numerärt sett är artiklar i övriga teman mindre förekommande. Artiklar som berör *Framgångsrika skolor* är fem till antalet, fokus i dessa berör vilken betydelse ledarskapet har med tanke på begrepp som struktur och effektivitet (Tubin, 2015; Hutton, 2018; Liu & Hallinger, 2017; Zheng, Li, Chen & Loeb, 2017; Baroudi & Hojeij, 2018). Artiklar med fokus på *Genus och skolledarskap* uppgår till två där aspekter av kvinnligt ledarskap (Thorpe, 2018) samt maskulinitet (Gill & Arnold, 2015) undersöks. I temat för *Policy, styrning och inspektion* hittar vi en artikel vilken undersöker relationen mellan utbildningspolicy och samverkan med vårdnadshavare (Quesel, Näpfl & Buser, 2017). Under rubriken *Nya teman* finns ämnesområden som är frånvarande i tidigare forskningsöversikter (Årlestig & Johansson, 2011B och Årlestig m.fl., 2015B). Här återfinns fyra teman med fokus på skolledarskap. Under temat *Digitalisering* hittar vi en artikel. I denna studie är forskningsintresset riktat mot digital ojämlikhet med tanke på ledarskapets betydelse (Chang, 2018). Inom temat *Ledarskap (ej skolspecifikt)* finns artiklar som undersöker ledarskapspositioner runtomkring rektor i styrkedjan, huvudsakligen ledarskapet hos lärare och på huvudmanna- och koncernnivå (Woulfin, Donaldson & Gonzales, 2016; Durand, Lawson, Wilcox & Schiller, 2016; Richardson & Sterrett, 2018).

Sammanfattande och jämförande bild

I denna sammanfattande del avser vi diskutera de data som ligger till grund för denna översikt. De forskningsfrågor som presenterades i början av forskningsöversikten vägleder våra resonemang.

Den första frågan som formulerades berörde vad som undersökts inom forskningsfältet skolledarskap i Sverige mellan åren 2014–2018. Vår genomgång av artiklar visar en betydande övervikt av studier som kan relateras till temana *Policy, styrning och inspektion* samt *Skolledares arbete och pedagogiskt ledarskap*. Ett mindre antal publiceringar hittas inom temat *Värderingar, etik och likvärdighet*. Nästintill frånvarande är teman relaterade till *genus* respektive *framgångsrika skolor*. *Kommunikation* som tema är i vår översikt helt frånvarande. Detta markerar en förändring i relation till tidigare översikter inom forskningsfältet. När vi jämför de teman som kännetecknar skolledarskapsforskning i Sverige med internationell forskning framträder både likheter och skillnader. Merparten av de utländska studierna hittas i likhet med dem från Sverige inom temat *Skolledares arbete och pedagogiskt ledarskap*. Däremot finns här betydligt fler publiceringar inom det tema som handlar om *Värderingar, etik och likvärdighet*. Vår internationella utblick är begränsad men data synliggör överensstämmande tendenser mellan nationella och internationella forskningsområden. Studieobjekten i tidskrifterna har betydande likheter med tanke på vad som studeras respektive vad som undersöks i mindre omfattning. Vissa studieobjekt blir s.a.s. mer eller mindre

Tabell 1. Samtliga publiceringar och forskningsintressen sammanställda utifrån teman samt jämförande data

TEMAN	NATIONELL FORSKNING ANTAL PUBLICERINGAR	FORSKNINGS-INTRESSEN	NATIONELL FORSKNING + FORSKNINGS-INTRESSEN 2014–2018	JÄMFÖR: INTERNATIONELL UTBLICK ANTAL PUBLICERINGAR 2014–2018	JÄMFÖR: ÅRLESTIG M.FL. (2015B), 2000–2013
Policy, styrning och inspektion	9 + 2 antologier	38	49	1	7
Skolledares arbete och pedagogiskt ledarskap	16 + 1 antologi + 1 avhandling	34	52	52	12
Genus och skolledarskap	1	0	1	2	4
Framgångsrika skolor	1 antologi	1	2	5	6
Kommunikation		3	3	-	6
Värderingar, etik och likvärdighet	7	11	18	33	7
					Komparativa studier: 11
					Annan forskning: 14
<i>Nya teman:</i>					
Skolförbättring/skolutveckling	1 + 1 avhandling	16	18		
Ledarskap (ej skolspecifikt)		29	29	3	
Organisation		13	13		
Digitalisering	1	7	8	1	
Totalt	41	152	193	97	67

förekommande under tidsspännet för studien, exempelvis inom temat *Genus och skolledarskap*.

Våra resultat kommunicerar att forskningsfältet skolledarskap till viss del är anknutet till nationella kontexters policy och politiska ambitioner. I artiklar publicerade av forskare i Europa och Nordamerika (samt i engelskspråkiga länder, exempelvis Australien) framstår det som om att forskarvärlden reagerar på en förändrad politisk styrning (och demografi). Här hittas fler kritiska studier som fokuserar på jämlikhet som ideal utifrån etnicitet- och minoritetsperspektiv (Gándara & Aldana, 2014; Davis

m.fl., 2015; Green, 2015; Wilson, 2016; Murakami m.fl., 2016; DeMatthews m.fl., 2017; Green, 2017; Truong & Hallinger, 2017; Zembylas & Iasonos, 2017; Johnson & Pak, 2018; Irby, 2018; Brooks & Brooks, 2018). I Sverige är antalet studier som undersöker *Policy, styrning och inspektion* fler, möjligtvis kan även denna tendens ses i ljuset av en tilltagande politisk recentralisering och styrning av utbildningssystemet (Jarl & Rönnberg 2015; Jacobsson & Svensson, 2017; Österberg, 2018). I undersökningens artiklar från Asien är en tendens att forskare i större utsträckning intresserar sig för processer relaterade till ledarskap och lärande (Liu & Hallinger, 2017; Zheng m.fl., 2017; Baroudi & Hojeij, 2018).

Andra frågan handlade om vilka forskningsområden som intresserar och undersöks av rektorsutbildare i Sverige. Genomgången av utbildarnas områden visar att merparten av dessa kan relateras till teman inom *Policy, styrning och inspektion*, *Skolledares arbete och pedagogiskt ledarskap* samt *Värderingar, etik och likvärdighet*. Vissa forskningsområden och nyckelord fluktuerar över tid, särskilt i jämförelse med tidigare forskningsöversikter som vi grundar denna översikt i. *Digitalisering* och *Skolförbättring/skolutveckling* tolkas som teman som vid tidpunkten för datainsamling var nyckelord som uppfattades som aktuella och trendande. Den tolkningen bygger på att temat *Digitalisering* har sju rektorsutbildare som uttryckt intresset medan det endast finns en publicering inom området. Inom *Skolförbättring/skolutveckling* finns 16 rektorsutbildare som uttrycker intresse för temat men det finns endast två publiceringar. Detta tolkas som att temat är ett relativt nytt fenomen och att rektorsutbildare inte hunnit publicera i den utsträckning som intressena uttrycker. Detta kan även förstås som att tillfrågade rektorsutbildare valt ord som visat deras intressen samtidigt som dessa nyckelord också ska ligga i tiden för vad som är aktuellt och intressant. Där kan t.ex. den nationella digitaliseringsstrategin för utbildningsväsendet ses som ett exempel (Utbildningsdepartementet, 2017). Till viss del har vi därför tolkat att valda nyckelord som ligger till grund för förståelsen för vad som är trender också är produkter av vår tid och det omgivande samhället, kanske starkt påverkade av nationell policy eller internationell forskning. Det är tydligt att de starkast uttryckta intressena finns inom *Policy, styrning och inspektion* (38), *Skolledares arbete och pedagogiskt ledarskap* (34) och *Ledarskap – ej skolspecifikt* (29). Vår tolkning är att resultaten som beskriver rektorsutbildares forskningsintressen understryker att rektorsutbildare är anknutna till den nationella kontextens policy och politiska ambitioner, vilket också förstärker bilden som framträder i våra data angående vilka områden som rektorsutbildare framförallt publicerar inom, både nationellt och internationellt.

I den tredje och sista frågan intresserade vi oss för om det går att urskilja tendenser rörande vad forskare inom forskningsfältet skolledarskap undersöker. Med denna översikt och tidigare publiceringar av forskare från Centrum för skolledarutveckling (Johansson, 2011; Ärlestig, 2015A) framträder en 20-årig kronologi över forskningsfältet skolledarskap som bidrar med teoretisk och praktisk kunskap om skolledaryrkets utmaningar och möjligheter. Denna översikt kan i jämförelse med tidigare översikter belysa hur vissa publiceringar framträder mer medan andra hittas i mindre utsträckning.

Över tid hittas som nämnts, färre publiceringar rörande *genus och skolledarskap, kommunikation* samt *framgångsrika skolor*. Parallellt med denna förändring ser vi att andra forskningsintressen ökat i omfattning. I vår översikt framträder fler publiceringar inom följande ”nya” teman: *Ledarskap (ej skolspecifikt)*, *Organisation* samt *Skolförbättring/skolutveckling*. Studier på nationell och internationell basis, där skolledarskap på lärare- och mellanledare/chefsnivåer (jfr Liljenberg, 2016) undersöks, blir fler under denna översikts tidsintervall. Möjligtvis är detta ett tecken på att forskningsfältet håller på att utvidgas till förmån för studieobjekt som tidigare inte tillskrevs skolledarforskningens primära intressesfär. En annan forskning som tidigare översikter inte berört, men som hittas i kontemporära publiceringar, är studier som undersöker ett *datainformerat skolledarskap* (jfr Park, 2018; Schildkamp m.fl., 2017).

Det som närvaron eller frånvaron av publiceringarna inom olika ämnesområden informerar om, och signalerna detta ger, förstärks också då vi jämför detta material med rektorsutbildares forskningsintressen. Även här ”lutar” merparten av publiceringarna mot specifika teman. Översikterna belyser såtillvida tendenser rörande vad det summativt finns mer eller mindre av med tanke på publiceringar. Publiceringarnas koncentration kring teman informerar dels om var forskningsfältet befinner just nu, dels om de kunskapsluckor forskningsfältet påvisar genom frånvaron av vissa typer av forskningsobjekt. Fler reflektioner kring detta hittas i nästa avsnitt.

Avslutande reflektioner

Denna översikt inleddes med en reflektion kring de samtal vi i egenskap av rektorsutbildare har med skolledare som studerar vid det nationella rektorsprogrammet. Samtalen handlar ofta om skolledares avsaknad av kunskap och studier som beskriver problem och utmaningar som de hanterar i sin vardag. Vad visar vår kartläggning av aktuell forskning med tanke på skolledarnas efterfrågan av användbar kunskap för de reella problem som de hanterar i sin ledarpraktik? Vilka kunskapsluckor har vi fått syn på?

Skolledarskapsfältet framstår som ett mångfacetterat fält som är en utmaning att överblicka. Framtida forskning inom fältet kan därför gynnas av ett mer övergripande förhållningssätt liknande det systemtänkande som lyftes fram av bl.a. Senge (1991) under 1990-talet och som åter lyfts fram på den internationella arenan genom t.ex. Shaked och Schechter (2017). Det kan innefatta förståelser av helheter och koherens med frågor som: Hur kan en helhetssyn av fältet förstås? Vad är helhetssyn och vad krävs av en skolledare som förväntas ha en helhetssyn över utbildningssystem? Hur agerar en rektor som förväntas överblicka och förstå lokala system för undervisning?

Styrdokument för rektorsprogrammet (Skolverket, 2015) uttrycker förmågor som skolledare ska utveckla under sin utbildning. Dessa förmågor skulle kunna ligga till grund för en fördjupad förståelse för vilka förmågor skolledare uttrycker och utvecklar i sitt arbete. Enligt vår översikt saknas forskning som behandlar, kartlägger eller specifikt uttrycker skolledares förmågor och kompetenser. Avsaknad av sådan forskning utgör en kunskapslucka och framtida studier inom detta område skulle vara av intresse.

Det skulle dessutom ligga i linje med europeiska initiativ att förstå kompetenser och att utveckla kompetensbaserad utbildning (Europeiska kommissionen, 2016).

Vi vill understryka att det finns en övervikt av studier på det nationella planet som studerar *Skolledares arbete och pedagogiska ledarskap* samt *Policy, styrning och inspektion* (se tabell 1). Med tanke på genomslagskraften för den forskning som studerar effektivitet och lärandeorienterat skolledarskap (exv. Leithwood, 2003; Robinson, 2011; Hallinger & Wang, 2015) är dessa resultat inte uppseendeväckande. Övervikten av den här typen av studier kan uppfattas som problematisk (Biesta & Mirón, 2002; Newton & Riveros, 2015). Frånvaron av artiklar med kritiska perspektiv är påfallande i denna forskningsöversikt. Vi ställer oss frågan ifall andra ontologiska och epistemologiska perspektiv möjliggjort i nuläget okända, men angelägna forskningsfrågor? Då vi jämför skolledarskapsforskningen i Sverige med den nordamerikanska forskningskontexten, blir det påtagligt att forskningen där i högre utsträckning kännetecknas av kritiska studier om skolledarpraktik (jfr O'Malley & Capper, 2015; Galloway & Ishimaru, 2015; Green, 2017; Truong & Hallinger, 2017). Utifrån våra erfarenheter som rektorsutbildare menar vi att kritiska perspektiv hade kunnat behjälpa skolledare framåt med tanke på de utmaningar som krävs för att uppnå den likvärdiga skolan som kommuniceras i lagstiftning. I nuläget finns det få studier i Sverige att hänvisa till när sådana spörsmål diskuteras. Här finns, anser vi, utrymme för fler skolledarskapsstudier utifrån kritiska teoribildningar (t.ex. studier om betydelsen av etnicitet, genus, socioekonomisk bakgrund m.m.). Dessa perspektiv kan bidra med nya forskningsfrågor som vi menar kan utmana och utveckla kontemporära förståelser av vad skolledarskapet i Sverige är och vad det kan vara.

Acknowledgements

We would like to show our gratitude to our colleagues at Centre for Principal Development, Umeå University, who have supported us in the research and writing process. Thank you for all the fruitful discussions and comments regarding this research overview. Special thanks to professor Helene Ärlestig and senior professor Olof Johansson who supported the idea of this research overview that relied on their earlier contributions with research overviews in the field of school leadership.

REFERENSLISTA

- Adams, C. M., Olsen, J. J., & Ware, J. K. (2017). The school principal and student learning capacity. *Educational Administration Quarterly*, 53(4), 556–584.
- Angelle, P. S., Ärlestig, H., & Norberg, K. (2015). The practice of socially just leadership: Contextual differences between US and Swedish principals. *International Studies in Educational Administration (Commonwealth Council for Educational Administration & Management (CCEAM))*, 43(2).
- Baroudi, S., & Hojeij, Z. (2018). The role of self-efficacy as an attribute of principals' leadership effectiveness in K-12 private and public institutions in Lebanon. *International Journal of Leadership in Education*, 1–15.

- Bastian, K. C., & Henry, G. T. (2015). The apprentice: Pathways to the principalship and student achievement. *Educational Administration Quarterly*, 51(4), 600–639.
- Biesta, G. J., & Mirón, L. F. (2002). The new discourses on educational leadership: An introduction. *Studies in Philosophy and Education*, 21(2), 101–107.
- Brezicha, K., Bergmark, U., & Mitra, D. L. (2015). One size does not fit all: Differentiating leadership to support teachers in school reform. *Educational Administration Quarterly*, 51(1), 96–132.
- Brodin, J., & Renblad, K. (2014). Reflections on the revised national curriculum for preschool in Sweden – interviews with the heads. *Early Child Development and Care*, 184(2), 306–321.
- Brooks, M. C., & Brooks, J. S. (2018). Culturally (ir)relevant school leadership: Ethno-religious conflict and school administration in the Philippines. *International Journal of Leadership in Education*, 1–24.
- Browning, P. (2014). Why trust the head? Key practices for transformational school leaders to build a purposeful relationship of trust. *International Journal of Leadership in Education*, 17(4), 388–409.
- Bøe, M., & Hognestad, K. (2017). Directing and facilitating distributed pedagogical leadership: Best practices in early childhood education. *International Journal of Leadership in Education*, 20(2), 133–148.
- Chang, E. (2018). Bridging an engagement gap: Towards equitable, community-based technology leadership practice. *International Journal of Leadership in Education*, 1–19.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2011) *Research methods in education*. New York: Routledge.
- Davis, B. W., Gooden, M. A., & Micheaux, D. J. (2015). Color-blind leadership: A critical race theory analysis of the ISLLC and ELCC standards. *Educational Administration Quarterly*, 51(3), 335–371.
- Day, C., Gu, Q., & Sammons, P. (2016). The impact of leadership on student outcomes: How successful school leaders use transformational and instructional strategies to make a difference. *Educational Administration Quarterly*, 52(2), 221–258.
- DeMatthews, D. (2018). Social justice dilemmas: Evidence on the successes and shortcomings of three principals trying to make a difference. *International Journal of Leadership in Education*, 21(5), 545–559.
- DeMatthews, D. E., Edwards Jr, D. B., & Rincones, R. (2016). Social justice leadership and family engagement: A successful case from Ciudad Juárez, Mexico. *Educational Administration Quarterly*, 52(5), 754–792.
- DeMatthews, D. E., Carey, R. L., Olivarez, A., & Moussavi Saeedi, K. (2017). Guilty as charged? Principals' perspectives on disciplinary practices and the racial discipline gap. *Educational Administration Quarterly*, 53(4), 519–555.
- Durand, F. T., Lawson, H. A., Wilcox, K. C., & Schiller, K. S. (2016). The role of district office leaders in the adoption and implementation of the Common Core State Standards in elementary schools. *Educational Administration Quarterly*, 52(1), 45–74.
- Döös, M., Wilhelmson, L., Madestam, J., & Örnberg, Å. (2017). Shared principalship: The perspective of close subordinate colleagues. *Leadership and Policy in Schools*, 1–17.
- Döös, M., Wilhelmson, L., Madestam, J., & Örnberg, Å. (2018). The shared principalship: Invitation at the top. *International Journal of Leadership in Education*, 21(3), 344–362.
- Ehren, M. C., Gustafsson, J. E., Altrichter, H., Skedsmo, G., Kemethofer, D., & Huber, S. G. (2015). Comparing effects and side effects of different school inspection systems across Europe. *Comparative education*, 51(3), 375–400.
- Ehrlin, A. (2015). Swedish preschool leadership – supportive of music or not? *British Journal of Music Education*, 32(2), 163–175.

- Europeiska kommissionen. (2016). *A new skills agenda for Europe*. 2019-06-05:
<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223>
- Forsberg, E., Nihlfors, E., Pettersson, D., & Skott, P. (2017). Curriculum code, arena, and context: Curriculum and leadership research in Sweden. *Leadership and Policy in Schools*, 16(2), 357–382.
- Forssten Seiser, A. (2017). *Stärkt pedagogiskt ledarskap: Rektorer granskar sin egen praktik* (Doctoral dissertation, Karlstads universitet).
- Fullan, M. (2007). *Leading in a culture of change*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Galloway, M. K., & Ishimaru, A. M. (2015). Radical recentering: Equity in educational leadership standards. *Educational Administration Quarterly*, 51(3), 372–408.
- Gándara, P. C., & Aldana, U. S. (2014). Who's segregated now? Latinos, language, and the future of integrated schools. *Educational Administration Quarterly*, 50(5), 735–748.
- Gill, J., & Arnold, P. (2015). Performing the principal: school leadership, masculinity and emotion. *International Journal of Leadership in Education*, 18(1), 19–33.
- Goldring, E. B., Mavrogordato, M., & Haynes, K. T. (2015). Multisource principal evaluation data: Principals' orientations and reactions to teacher feedback regarding their leadership effectiveness. *Educational administration quarterly*, 51(4), 572–599.
- Green, T. L. (2015). Leading for urban school reform and community development. *Educational Administration Quarterly*, 51(5), 679–711.
- Green, T. L. (2017). Community-based equity audits: A practical approach for educational leaders to support equitable community-school improvements. *Educational Administration Quarterly*, 53(1), 3–39.
- Hallinger, P., & Wang, W. C. (2015). *Assessing instructional leadership with the principal instructional management rating scale*. Dordrecht: Springer.
- Hallinger, P., Dongyu, L., & Wang, W. C. (2016). Gender differences in instructional leadership: A meta-analytic review of studies using the principal instructional management rating scale. *Educational Administration Quarterly*, 52(4), 567–601.
- Hallinger, P., & Bridges, E. M. (2017). A systematic review of research on the use of problem-based learning in the preparation and development of school leaders. *Educational Administration Quarterly*, 53(2), 255–288.
- Hardwick-Franco, K. G. (2018). Educational leadership is different in the country; What support does the rural school principal need? *International Journal of Leadership in Education*, 1–14.
- Hattie, J. (2009). *Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. London: Routledge.
- Hutton, D. M. (2018). Critical factors explaining the leadership performance of high-performing principals. *International Journal of Leadership in Education*, 21(2), 245–265.
- Håkansson, J. (2016). Organising and leading systematic quality work in the preschool – preschool managers' perspectives. *School Leadership & Management*, 36(3), 292–310.
- Hörnqvist, M. L., & Leffler, E. (2014). Fostering an entrepreneurial attitude–challenging in principal leadership. *Education+ Training*, 56(6), 551–561.
- Höög, J., & Johansson, O. (Red.). (2014). *Framgångsrika skolor: mer om struktur, kultur, ledarskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Irby, D. J. (2018). Mo' data, mo' problems: Making sense of racial discipline disparities in a large diversifying suburban high school. *Educational Administration Quarterly*.
- Jacobsson, B., & Svensson, J. (2017). *Rektorer: Om konsten att hantera motstridiga krav*. Lund: Studentlitteratur.
- Jarl, M., & Rönnberg, L. (2015). *Skolpolitik: från riksdagshus till klassrum*. Stockholm: Liber.
- Johansson, O. (Red.). (2011). *Rektor: en forskningsöversikt 2000–2010*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

- Johansson, O., & Nihlfors, E. (2014). The Swedish superintendent in the policy stream. *Leadership and Policy in Schools*, 13(4), 362–382.
- Johnson, L., & Pak, Y. (2018). Leadership for democracy in challenging times: Historical case studies in the United States and Canada. *Educational Administration Quarterly*, 0013161X18761345.
- Jones, K. L., Tymms, P., Kemethofer, D., O'Hara, J., McNamara, G., Huber, S., ... & Greger, D. (2017). The unintended consequences of school inspection: the prevalence of inspection side-effects in Austria, the Czech Republic, England, Ireland, the Netherlands, Sweden, and Switzerland. *Oxford Review of Education*, 43(6), 805–822.
- Kelley, C., & Dikkers, S. (2016). Framing feedback for school improvement around distributed leadership. *Educational Administration Quarterly*, 52(3), 392–422.
- Kemethofer, D., Gustafsson, J. E., & Altrichter, H. (2017). Comparing effects of school inspections in Sweden and Austria. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*, 29(4), 319–337.
- Klar, H. W., Huggins, K. S., Hammonds, H. L., & Buskey, F. C. (2016). Fostering the capacity for distributed leadership: A post-heroic approach to leading school improvement. *International Journal of Leadership in Education*, 19(2), 111–137.
- Kraft, M. A., & Gilmour, A. F. (2016). Can principals promote teacher development as evaluators? A case study of principals' views and experiences. *Educational Administration Quarterly*, 52(5), 711–753.
- Lahdenperä, P. (2015). *Utbildningsledarskap i mångfald*. Lund: Studentlitteratur.
- Lapointe, C., Langlois, L., Valois, P., Aksu, M., Arar, K. H., Bezzina, C., ... & Oplatka, I. (2016). An international cross-cultural validation of the ethical leadership questionnaire (ELQ). *International Studies in Educational Administration (Commonwealth Council for Educational Administration & Management (CCEAM))*, 44(2).
- Le Fevre, D. M., & Robinson, V. M. (2015). The interpersonal challenges of instructional leadership: Principals' effectiveness in conversations about performance issues. *Educational Administration Quarterly*, 51(1), 58–95.
- Leithwood, K. A., & Riehl, C. (2003). *What we know about successful school leadership*. Nottingham: National College for School Leadership.
- Lewis, M. M., & Kern, S. (2018). Using Education Law as a Tool to Empower Social Justice Leaders to Promote LGBTQ Inclusion. *Educational Administration Quarterly*, 0013161X18769045.
- Liljenberg, M. (2015). Distributing leadership to establish developing and learning school organisations in the Swedish context. *Educational Management Administration & Leadership*, 43(1), 152–170.
- Liljenberg, M. (2016). Teacher leadership modes and practices in a Swedish context – a case study. *School Leadership & Management*, 36(1), 21–40.
- Lindqvist, G., & Nilholm, C. (2014). Promoting inclusion? 'Inclusive' and effective head teachers' descriptions of their work. *European Journal of Special Needs Education*, 29(1), 74–90.
- Liu, S., & Hallinger, P. (2017). Teacher development in rural China: how ineffective school leadership fails to make a difference. *International Journal of Leadership in Education*, 1–18.
- Liu, S., & Hallinger, P. (2018). Principal instructional leadership, teacher self-efficacy, and teacher professional learning in China: Testing a mediated-effects model. *Educational Administration Quarterly*.
- Louis, K. S., Murphy, J., & Smylie, M. (2016). Caring leadership in schools: Findings from exploratory analyses. *Educational Administration Quarterly*, 52(2), 310–348.
- Mathison, S. (1988). Why triangulate?. *Educational Researcher*, 17(2), 13–17.
- Merriam, S. B., & Nilsson, B. (1994). *Fallstudien som forskningsmetod*. [Case study as research method; in Swedish]. Lund: Studentlitteratur.

- Mogren, A., & Gericke, N. (2017A). ESD implementation at the school organisation level, part 1–investigating the quality criteria guiding school leaders' work at recognized ESD schools. *Environmental Education Research*, 23(7), 972–992.
- Mogren, A., & Gericke, N. (2017B). ESD implementation at the school organisation level, part 2–investigating the transformative perspective in school leaders' quality strategies at ESD schools. *Environmental Education Research*, 23(7), 993–1014.
- Moos, L., & Paulsen, J. M. (Red.). (2014). *School boards in the governance process*. Cham: Springer International Publishing.
- Moos, L., Nihlfors, E., Paulsen, J. M. (Red.). (2016). *Nordic superintendents: Agents in a broken chain*. Cham: Springer International Publishing.
- Moral, C., García-Garnica, M., & Martínez-Valdivia, E. (2018). Leading for social justice in challenging school contexts. *International Journal of Leadership in Education*, 21(5), 560–579.
- Murakami, E., & Törnsén, M. (2015). Democratic purpose and educational leadership policies in Sweden and in Texas. *eJEP: eJournal of Education Policy*.
- Murakami, E. T., Hernandez, F., Mendez-Morse, S., & Byrne-Jimenez, M. (2016). Latina/o school principals: Identity, leadership and advocacy. *International Journal of Leadership in Education*, 19(3), 280–299.
- Murakami, E. T., & Törnsén, M. (2017). Female secondary school principals: Equity in the development of professional identities. *Educational Management Administration & Leadership*, 45(5), 806–824.
- Newton, P. & Riveros, A. (2015). Toward an ontology of practices in educational administration: Theoretical implications for research and practice. *Educational Philosophy and Theory*, 45(5), 330–341.
- Ni, Y., Sun, M., & Rorrer, A. (2015). Principal turnover: Upheaval and uncertainty in charter schools? *Educational Administration Quarterly*, 51(3), 409–437.
- Ni, Y., Yan, R., & Pounder, D. (2018). Collective leadership: Principals' decision influence and the supportive or inhibiting decision influence of other stakeholders. *Educational Administration Quarterly*, 54(2), 216–248.
- Norberg, K. (2017). Educational leadership and im/migration: preparation, practice and policy – the Swedish case. *International Journal of Educational Management*, 31(5), 633–645.
- Norberg, K., Arlestig, H., & Angelle, P. S. (2014). Global conversations about social justice: The Swedish-US example. *Management in Education*, 28(3), 101–105.
- O'Malley, M. P., & Capper, C. A. (2015). A measure of the quality of educational leadership programs for social justice: Integrating LGBTIQ identities into principal preparation. *Educational Administration Quarterly*, 51(2), 290–330.
- O'Malley, M., Wendt, S. J., & Pate, C. (2018). A view from the top: Superintendents' perceptions of mental health supports in rural school districts. *Educational Administration Quarterly*, 54(5), 781–821.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2018). The future of education and skills: Education 2030. Hentet 2019-06-05 fra [https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20\(05.04.2018\).pdf](https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20(05.04.2018).pdf)
- Papert, S., & Harel, I. (1991). Situating constructionism. I I. Harel & S. Papert (Red.), *Constructionism: Research reports and essays, 1985–1990* (s. 1–13). Norwood, NJ: Ablex Pub. Corp.
- Park, V. (2018). Leading data conversation moves: Toward data-informed leadership for equity and learning. *Educational Administration Quarterly*, 0013161X18769050.
- Petersen, A. L. (2014). Teachers' perceptions of principals' ICT leadership. *Contemporary Educational Technology*, 5(4), 302–315.

- Piaget, J., & Cook, M. T. (1952). *The origins of intelligence in children*. Madison, CT: International Universities Press.
- Qesel, C., Näpfl, J., & Buser, P. A. (2017). Principals' views on civic and parental participation in school governance in Switzerland. *Educational Administration Quarterly*, 53(4), 585–615.
- Richardson, J. W., & Sterrett, W. L. (2018). District technology leadership then and now: A comparative study of district technology leadership from 2001 to 2014. *Educational Administration Quarterly*.
- Robinson, V. (2011). *Student-centered leadership* (Vol. 15). John Wiley & Sons.
- Rönnerman, K., Grootenboer, P., & Edwards-Groves, C. (2017). The practice architectures of middle leading in early childhood education. *International Journal of Child Care and Education Policy*, 11(1), 8.
- Rönnerström, N., & Johansson, O. (Red.). (2018). *Att leda skolor med stöd i forskning: exempel, analyser och utmaningar*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Saló, P., Nylund, J., & Stjernström, E. (2015). On the practice architectures of instructional leadership. *Educational Management Administration & Leadership*, 43(4), 490–506.
- Savvides, V., & Pashiardis, P. (2016). An exploration of relationships between leadership and student citizenship outcomes in Cyprus middle schools. *Educational Administration Quarterly*, 52(3), 497–526.
- Schildkamp, K., Smit, M., & Blossing, U. (2017). Professional development in the use of data: From data to knowledge in data teams. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 1–19.
- Sebastian, J., Camburn, E. M., & Spillane, J. P. (2018). Portraits of principal practice: Time allocation and school principal work. *Educational Administration Quarterly*, 54(1), 47–84.
- Senge, P. M. (1991). The fifth discipline, the art and practice of the learning organization. *Performance & Instruction*, 30(5).
- SFS 2010:800: Skollag. (2010). Stockholm: Utbildningsdepartementet. Hentet 2019-02-22 fra https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800
- Shaked, H., & Schechter, C. (2017). *Systems thinking for school leaders: Holistic leadership for excellence in education*. Cham, Switzerland: Springer.
- Skolverket. (2015). *Rektorsprogrammet. Måldokument 2015–2021*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2019). Internationell forskning om skolledarskap – intervention, prestation och fokus på lärande av Niclas Rönnerström. Hentet 2019-06-05 fra <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/forskning/internationell-forskning-om-skolledarskap---intervention-prestation-och-fokus-pa-larande>
- Spillane, J. P., & Shirrell, M. (2017). Breaking up isn't hard to do: Exploring the dissolution of teachers' and school leaders' work-related ties. *Educational Administration Quarterly*, 53(4), 616–648.
- Sun, M., & Ni, Y. (2016). Work environments and labor markets: Explaining principal turnover gap between charter schools and traditional public schools. *Educational Administration Quarterly*, 52(1), 144–183.
- Thorpe, A. (2018). Educational leadership development and women: Insights from critical realism. *International Journal of Leadership in Education*, 1–13.
- Timperley, H., Wilson, A., Barrar, H., & Fung, I. (2008). *Teacher professional learning and development*. Electronic resource. Wellington, N.Z.: Ministry of Education.
- Truong, T. D., & Hallinger, P. (2017). Exploring cultural context and school leadership: conceptualizing an indigenous model of có uy school leadership in Vietnam. *International Journal of Leadership in Education*, 20(5), 539–561.

- Tubin, D. (2015). School success as a process of structuration. *Educational Administration Quarterly*, 51(4), 640–674.
- Urinbojev, R., Wickenberg, P., & Leo, U. (2016). Child rights, classroom and school management: A systematic literature review. *The International Journal of Children's Rights*, 24(3), 522–547.
- Utbildningsdepartementet [Ministry of Education and Research]. (2010). Skollagen, SFS 2010: 800 [The Swedish Education Act, SFS 2010: 800].
- Utbildningsdepartementet [Ministry of Education and Research]. (2017). *Nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet*. Bilaga till regeringsbeslut I:1, 2017-10-19.
- van Veelen, R. V., Slegers, P. J., & Endedijk, M. D. (2017). Professional learning among school leaders in secondary education: The impact of personal and work context factors. *Educational administration quarterly*, 53(3), 365–408.
- Vygotskij, L. (1978). *Mind in society*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Wang, F. (2018). Social justice leadership – theory and practice: A case of Ontario. *Educational Administration Quarterly*.
- Watt Boolsen, M. (2007) *Kvalitativa analyser*. Malmö: Gleerups utbildning AB.
- Wilson, C. M. (2016). Enacting critical care and transformative leadership in schools highly impacted by poverty: An African-American principal's counter narrative. *International Journal of Leadership in Education*, 19(5), 557–577.
- Woulfin, S. L., Donaldson, M. L., & Gonzales, R. (2016). District leaders' framing of educator evaluation policy. *Educational Administration Quarterly*, 52(1), 110–143.
- Ylimäki, R. M., Fetman, L. J., Matyjasik, E., Brunderman, L., & Uljens, M. (2017). Beyond normativity in sociocultural reproduction and sociocultural transformation: Curriculum work – leadership within an evolving context. *Educational Administration Quarterly*, 53(1), 70–106.
- Zembylas, M., & Iasonos, S. (2017). Social justice leadership in multicultural schools: The case of an ethnically divided society. *International Journal of Leadership in Education*, 20(1), 1–25.
- Zheng, Q., Li, L., Chen, H., & Loeb, S. (2017). What aspects of principal leadership are most highly correlated with school outcomes in China? *Educational Administration Quarterly*, 53(3), 409–447.
- Ärlestig, H., Johansson, O. (2011B). Publicerad forskning om rektor i Sverige. I *Rektor: en forskningsöversikt 2000–2010* (s. 43–60). Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Ärlestig, H., Day, C., & Johansson, O. (red.). (2015A). *A decade of research on school principals: Cases from 24 countries* (Vol. 21). Springer.
- Ärlestig, H., Johansson, O., Nihlfors, E. (2015B). Sweden: Swedish school leadership – an important but neglected area. I H. Ärlestig, C. Day & O. Johansson (Red.), *A decade of research on school principals: Cases from 24 countries* (Vol. 21, s. 103–122). Springer.
- Österberg, J. (2018). *Tillitsbaserad styrning: i skolans styrkedja*. Lund: Studentlitteratur.